

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ЦИКЪЛ „ФИЛОСОФИЯ”

29 август 2014 г., Вариант 1

Отговорите на задачите от 1. до 30. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. Пристрастяването към компютъра е пример за:

- А) познавателна зависимост
- Б) наркотична зависимост
- В) психическа зависимост
- Г) юношеска зависимост

2. Самооценката е основна съставна част на:

- А) Аз-концепцията
- Б) свръх-Аза
- В) паметта
- Г) въображението

3. Кое от посочените НЕ се отнася до невербалната комуникация?

- А) интонация
- Б) приветствено слово
- В) жестове с ръце
- Г) мимики

4. Хетеросексуалността, бисексуалността и хомосексуалността са типове:

- А) морална нагласа
- Б) социална нагласа
- В) сексуална норма
- Г) сексуална ориентация

5. Според психологията запомнянето, съхранението в паметта и възпроизвеждането на едно стихотворение е:

- А) познавателен процес
- Б) естетически процес
- В) морален процес
- Г) нравствен процес

6. Кое от изброените е противоположно на конформисткото поведение в групата?

- А) да правиш компромиси
- Б) да искаш винаги да си различен от другите в групата
- В) да избягваш отстояването на личната си позиция
- Г) да искаш винаги да си като другите в групата

7. Кое изречение изразява същото сѳждение като „София е на запад от Варна.“?

- А) „София е по-голяма от Варна.“
- Б) „Варна е на изток от София.“
- В) „София е на изток от Варна.“
- Г) „Варна е по-малка от София.“

8. Коя форма на мисленето следва да се допълни в изреждането: понятие, сѳждение?

- А) приключение
- Б) умозаключение
- В) изключение
- Г) умосъзерцание

9. Кое от изброените понятия има най-голям обем?

- А) бозайник
- Б) слон
- В) животно
- Г) Африкански слон

10. Кое от посочените сѳждения е общоотрицателно?

- А) Всички философи са физици
- Б) Нито един от философите не е физик
- В) Някои от философите не са физици
- Г) Някои от философите са физици

11. Умозаключението „През последните 10 години в България се отчитат много високи температури през февруари. Следователно следващата година вероятно температурите ще бъдат много високи през същия месец.“ е:

- А) дедуктивно
- Б) индуктивно
- В) неопределено
- Г) традуктивно

12. Кои науки ползват логически закони и правила при изграждането на своите теории?

- А) математическите науки
- Б) природните науки
- В) обществените науки
- Г) всички науки

13. Кое определение за човека НЕ е от сферата на етичното?

- А) достоен
- Б) нравствен
- В) добър
- Г) умен

14. Живот с минимум физически удобства и стремеж към духовно извисяване наричаме:

- А) хедонистичен
- Б) егоистичен
- В) аскетичен
- Г) алтруистичен

15. „Винаги постъпвай така, че да пораждаш максимум щастие за максимален брой хора” е основополагащ принцип в етиката на:

- А) утилитаризма
- Б) екзистенциализма
- В) ницшеанството
- Г) кантианството

16. Последователите на Старозаветния морал разбират добродетелния живот като:

- А) стриктно следване на Божиите заповеди
- Б) откриване на средния път
- В) следване на наслажденията
- Г) изпълнение на петте задължения

17. Максимата, че всеки човек е самоценност, е издигната в категоричен императив в етиката на:

- А) Киркегор
- Б) Кант
- В) Аристотел
- Г) Ксенофан

18. Според етиката на утилитаризма моралната стойност на дадено действие се определя основно от:

- А) неговата полезност
- Б) съответствието му с природата
- В) собствения вътрешен закон
- Г) универсалните ценности

19. Кое от изброените НЕ е форма на държавно управление?

- А) република
- Б) монархия
- В) демокрация
- Г) бюрокрация

20. Кое от посочените твърдения за произхода на държавата е общо за теориите на Томас Хобс и Жан-Жак Русо?

- А) Държавата е договорна общност.
- Б) Държавата е природна общност.
- В) Държавата е реализиране на нравствената идея.
- Г) Държавата е плод на Божествения разум.

21. ЮНЕСКО е:

- А) Фонд за деца към ООН
- Б) Европейска комисия за образование
- В) Организация на ООН за образование, наука и култура
- Г) Световна здравна организация към ООН

22. Защо наричаме медиите „четвърта власт“?

- А) защото са четири вида
- Б) необходими са на всеки четвърти човек
- В) те трябва да служат на трите вида държавна власт
- Г) те са гражданска власт, коректив на трите вида държавна власт

23. В правото наказанието се разбира като:

- А) налагане на отмящение
- Б) всяване на страх
- В) възстановяване на нарушеното право
- Г) отнемане на същото, което е било отнето

24. Избирателната система в България се урежда със:

- А) закон
- Б) указ
- В) наредба
- Г) постановление

25. Кое от изброеното НЕ е присъщо на теоретичното мислене?

- А) методите
- Б) понятийният апарат
- В) общовалидността на знанието
- Г) поезията в рими

26. Според християнството:

- А) светът е плод на случайността
- Б) светът е плод на творческата дейност на Бога
- В) светът не е създаден, а е съществувал вечно
- Г) светът е вечно повтарящ се цикъл

27. Според Платон истинската същност на нещата се познава чрез:

- А) сетивата
- Б) въображението
- В) разума
- Г) чувствата

28. Методът на Декарт се основава върху принципа:

- А) „Подлагай всичко на съмнение.“
- Б) „Съществуването предхожда същността.“
- В) „Да съществува означава да бъде въприемано.“
- Г) „Война на всички срещу всички.“

29. Кое от следните понятия НЕ е философски метод?

- А) херменевтика
- Б) феноменология
- В) диалектика
- Г) идеология

30. Кое е невъзможно?

- А) Платон чете Кант.
- Б) Кант чете Декарт.
- В) Декарт чете Платон.
- Г) Кант чете Платон.

Отговорите на задачи от 31. до 38. вкл. запишете в свитъка за свободните отговори!

31. Подредете понятията в поредица с намаляващ обем: животински продукт, сирене, млечен продукт, бяло сирене.

32. В свитъка на свободните отговори запишете към кое философско направление се отнася всяко от следните твърдения:

- А. За да достигнем до истината, ние можем да се доверяваме единствено на опита.
- Б. За да достигнем до истината, ние трябва да се основаваме преди всичко на разума.

33. В свитъка на свободните отговори напишете три понятия, с които свързвате етиката на дълга на Кант.

34. В свитъка за свободни отговори запишете:

- А. едно различие по отношение на познанието между рационализъм и емпиризъм;
- Б. по един представител на двете направления.

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 35. до 38. включително)

„Ако човекът се престраши да погледне истината в очите, ще види, ще разбере, че няма друг смисъл на живота, освен този, който той му придава чрез разкриването на своите сили в продуктивната, творческа жизнена дейност, и че само постоянната бдителност, действеност и усилия са способни да ни предпазят от неуспех в нашето главно дело – пълното развитие на нашите сили.

Но какво е „сила“? Иронията е в това, че тази дума има две противоположни значения: сила за = способност, и сила над = господство, власт. Тази противоположност има специфичен характер. Силата = власт, господство, се появява там, където е налице парализа на силата = способност. „Силата над“ е извращеният, изопачен вариант на „силата за“. Способността на човека да използва продуктивно своите сили е негова заложба, а неспособността е негово безсилие. Със силата на своя разум човекът е способен да проникне надълбоко под повърхността на явленията и да схване тяхната същност. Със силата на любовта той може да преодолява преградите, които отделят хората един от друг. Със силата на своето

въображение той може да си представи нещо, което още не съществува, да го планира и да осъществи замисленото. Там, където силите на човека не са достатъчни, отношението му към света постепенно се изражда в желание да господства, да оказва натиск върху хората, сякаш са вещи. Господството произтича от безсилието и на свой ред го засилва, защото ако един човек може да принуди друг да му служи, то собствената продуктивност на първия по необходимост се парализира, тъй като постепенно изчезва потребността от нейното развитие. Господството е свързано със смъртта, а потенциалната способност – с живота.”

Ерих Фром, Човекът за самия себе си

35. Какво е разбирането на Ерих Фром за смисъла на човешкия живот?

36. В какво се състои разликата между „сила за” и „сила над” според текста?

37. Кои са основните продуктивни сили на човека и каква е тяхната същност според автора?

38. Защо авторът свързва господството със смъртта, а потенциалните способности на човека – с живота?

В свитъка за свободните отговори напишете философско есе по един от зададените фрагменти!

1. „Погледнато от страната на духа, философията може да се определи като най-необходимото.”

Хегел

2. „Сред човешките творения, които са достойна цел на стремежа към красота и усъвършенстване, най-важното естествено е самият човек.“

Джон Ст. Мил

3. “Етиката е безгранична отговорност за всичко живо.”

Алберт Швайцер

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

цикъл „Философия” –

ВАРИАНТ № 1

КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

Задачи от 1. до 30.

Въпрос №	Верен отговор	Брой точки
1.	В	1
2.	А	1
3.	Б	1
4.	Г	1
5.	А	1
6.	Б	1
7.	Б	1
8.	Б	1
9.	В	1
10.	Б	1
11.	Б	1
12.	Г	1
13.	Г	1
14.	В	1
15.	А	1
16.	А	1
17.	Б	1
18.	А	1
19.	Г	1
20.	А	1
21.	В	1
22.	Г	1
23.	В	1
24.	А	1
25.	Г	1
26.	Б	1
27.	В	1
28.	А	1
29.	Г	1
30.	А	1

Задача 31 – 2 точки

животински продукт, млечен продукт, сирене, бяло сирене

Задача 32. – 4 точки

А. – емпиризъм

Б. - рационализъм

Задача 33. – 4 точки.

Възможни отговори са: „категорически императив”, „свободна воля”, „дълг”, „съвест”, „достойнство”, „човекът като цел, а не като средство”, „морални цели на разума” и др.

Задача 34. – 6 точки

А. Напр.: За емпиризма познанието на истината е основано на опита и експеримента, докато за рационализма то е основано на разума.

Б. Представители на рационализма – Декарт, Спиноза.

Представители на емпиризма – Бейкън, Лок.

Възможни са и други варианти на отговори.

Задача 35. - 3 точки

Напр.: Смисълът е този, който човекът сам му придава чрез пълното развитие на своите сили в продуктивна, творческа дейност през целия живот.

Възможни са и други формулировки.

Задача 36. – 4 точки

Напр.: Значенията са специфично противоположни: „силата за” (способността) е съзидателна, а „силата над” (господството, властта) е безсилие да осъществиш творческите си способности. Там, където се проявява безсилието на човека да разгърне творческите си способности, отношението му към света се изражда в желание да господства, да се налага над другите.

Допустими са и други отговори.

Задача 37. – 6 точки

Силата на разума е способността на човека да изследва и разкрива същността на нещата, способността за познание.

Силата на любовта е способността за живот, съвместен с другите във всичките му форми.

Силата на въображението е градивната, творческата способност на човека.

Възможни са и други формулировки.

Задача 38. - 6 точки

Напр.: Непрекъснатото и цялостно развитие на потенциалните способности на човека придава смисъл на живота, а тяхното обезсилване и унищожение е равнозначно на смъртта. Творческите способности се реализират със силата на разума, любовта и въображението. Желанието за власт произтича от безсилието. Господството по същността си е отнасяне към хората като към вещи, то парализира и техните, и на господстващия творчески способности, унищожава смисъла на живота и така води към смърт.

Допустими са и други отговори.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ФИЛОСОФСКО ЕСЕ (35 точки)

1. Ниво на разпознаване на философската проблематика (философските проблеми), заложена/и във фрагмента – до 5 точки;

2. Ниво на философска осмисленост и интерпретация на проблемите – до 10 точки;

3. Ниво на употреба и владеење на логическиот и понятиен инструментариум при формулирање на позиција и излагање на аргументација во нејна подкрепа – до **10** точки;
4. Степен на самостојатност при тълкувањето на проблемот во фрагментот – до **7** точки;
5. Ниво на езикова и стилистична култура – до **3** точки

Задача 31 – 2 точки

животински продукт, млечен продукт, сирене, бело сирене

2 т. – понятијата се подредени согласно условито – во поредица со намаляващ обем

1 т. – понятијата се подредени во поредица со увеличаващ се обем: бело сирене, сирене...

или при 3 правилно подредени понятија (едно е пропуснато)

0 т. – при всички други варианти

Задача 32. – 4 точки

А. – емпиризъм

Б. – рационализъм

4 т. – При верен отговор на двете условия (сенсуализъм/картезианство се приемат за верни отговори).

3 т. – При верен отговор на едното условие.

1 т. – Опит за отговор с неточности при изписването – напр., каризанство, сентулизъм и други подобни.

0 т. – при изцяло грешен отговор, или при липса на отговор

Задача 33. – 4 точки.

Възможни отговори са: „категорически императив”, „свободна воля”, „дълг”, „съвест”, „достойнство”, „човекът като цел, а не като средство”, „морални цели на разума” и др.

4 т. – При 3 правилно посочени понятија.

3 т. – При 2 правилно посочени понятија.

2 т. – При 1 правилно посочено понятие.

1 т. – При посочено понятие от Кант, което не се отнася пряко към етиката – аперцепция, Ding an sich и други.

0 т. – при изцяло грешен отговор, или при липса на отговор

Задача 34. – 6 точки

А. Напр.: За емпиризма познанието на истината е основано на опита и експеримента, докато за рационализма то е основано на разума.

Б. Представители на рационализма – Декарт, Спиноза.

Представители на емпиризма – Бейкън, Лок.

Възможни са и други варианти на отговори.

6 т. – при пълен и правилен отговор на двата въпроса (А и Б).

5 т. – при правилно отговаряне на А и частично на Б (правилно посочване на представител само на 1 от двете направления).

4 т. – при частично отговаряне на А (посочена е отличителна характеристика само на рационализма или на емпиризма) и правилно отговаряне на Б.

3 т. – при правилно отговаряне на А и неправилно на Б или при частични А и Б.

2 т. при неправилно А и правилно Б, или при частичен отговор на А

1 т. – при частичен отговор на Б

0 т. – няма верен отговор

Задача 35. - 3 точки

Напр.: Смисълът е този, който човекът сам му придава чрез пълното развитие на своите сили в продуктивна, творческа дейност през целия живот.

Възможни са и други формулировки.

3 т. – при пълен отговор

1 т. – опит за отговор с неточности и грешки

0 т. - няма верен отговор

Задача 36. – 4 точки

Напр.: Значенията са специфично противоположни: „силата за” (способността) е съзидателна, а „силата над” (господството, властта) е безсилие да осъществиш творческите си способности. Там, където се проявява безсилието на човека да разгърне творческите си способности, отношението му към света се изразява в желание да господства, да се налага над другите.

Допустими са и други отговори.

4 т. – при цялостен отговор

3 т. – ясен, но непълен отговор

1 т. – при непълен и неясен отговор

0 т. – отговорът няма смисъл

Задача 37. – 6 точки

Силата на разума е способността на човека да изследва и разкрива същността на нещата, способността за познание.

Силата на любовта е способността за живот, съвместен с другите във всичките му форми.

Силата на въображението е градивната, творческата способност на човека.

Възможни са и други формулировки.

6 т. – при ясен и изчерпателен отговор

5 т. – при коректен отговор, но даден само с цитати (напр. Със силата на любовта той... поне „той” да бъде заместен с „човек”)

4 т. – при частичен отговор (посочва само 2 сили)

3 т. - при частичен отговор (посочва само 1 сила – напр. любовта)

1 т. – при неясен и непоследователен отговор

0 т. – отговорът няма смисъл

Задача 38. - 6 точки

Напр.: Непрекъснатото и цялостно развитие на потенциалните способности на човека придава смисъл на живота, а тяхното обезсилване и унищожение е равнозначно на смъртта. Творческите способности се реализират със силата на разума, любовта и въображението. Желанието за власт произтича от безсилието. Господството по същността си е отнасяне към хората като към вещи, то парализира и техните, и на господстващия творчески способности, унищожава смисъла на живота и така води към смърт.

Допустими са и други отговори.

6 т. – при ясен и изчерпателен отговор

5 т. – при коректен отговор, но даден само с цитати

3 т. – при частичен отговор (посочва само 1 връзка – напр. господство-смърт)

1 т. – при неясен и непоследователен отговор

0 т. – отговорът няма смисъл

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ФИЛОСОФСКО ЕСЕ (35 точки)

1. Ниво на разпознаване на философската проблематика (философските проблеми), заложена/и във фрагмента – до **5** точки;

2. Ниво на философска осмисленост и интерпретация на проблемите – до **10** точки;

3. Ниво на употреба и владееене на логическия и понятиен инструментариум при формулиране на позиция и излагане на аргументация в нейна подкрепа – до **10** точки;

4. Степен на самостоятелност при тълкуването на проблема във фрагмента – до **7** точки;

5. Ниво на езикова и стилистична култура – до **3** точки